

BONYTTHJEMMET – 1979

To stemmer fra Wessels gate 15

Å gjenskape Tove Kvalstad og Ola Ulsets hjem i Wessels gate 15, slik det ble presentert i *Nye Bonytt* i 1979, er et av de mest fascinerende prosjektene Norsk Folkemuseum har gjennomført. Å gjenskape et hjem fra fortiden sammen med de menneskene som hadde skapt det og levd i det, var en unik prosess. I de følgende artiklene skriver først Ola om hvordan dette hjemmet ble til og om livet deres den gang, deretter forteller Tove om hvordan hun har opplevd å komme på museum.

Begge foto:
Jan Larsen
Nye Bonytt, 1979

Tove og jeg har alltid vært opptatt av våre omgivelser, både inne og ute, og i vid forstand. Det er kanskje derfor vi valgte våre fagområder.

MØTET

15. september 1970 gikk jeg inn gjennom døren i Ullevålsveien 5, Statens håndverks- og kunstindustriskole. Der møtte jeg Tove for første gang. Vi startet på samme utdanning, var under samme tak, og stort sett i samme rom, i fire år. Vår kontakt begynte med «morgenrøyk» ved Toves pult. Man røykte i klasserommet på den tiden. Da vi endte vår utdanning i 1974, og startet vår «yrkeskarriere» i arkitektbransjen, hadde vi et gryende familieliv på gang, selv om vi bodde hver for oss, i hvert fall på papiret.

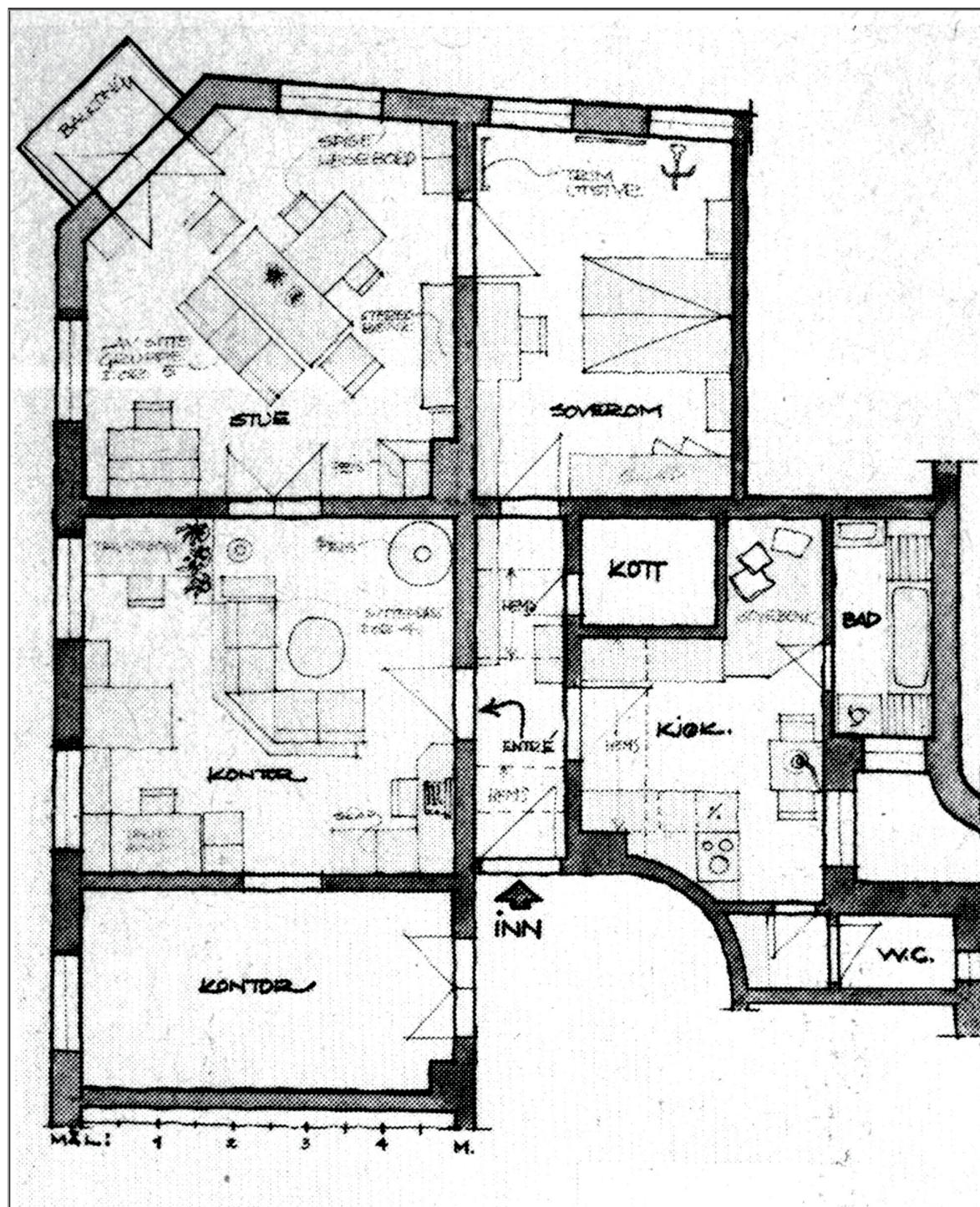
WESSELS GATE 15 DUKKER OPP

Så fikk Tove tilbud om en leilighet i Wessels gate 15, en obligasjonsleilighet. Det kom litt brått på, og vi visste ikke hvordan vi skulle takle det. Jeg ønsket ikke uten videre å gi avkall på min leilighet, og Wessels gate var for stor til at Tove kunne ha den alene etter datidens regelverk. Resultatet ble at en venn av meg flyttet inn i min leilighet i mitt navn, og jeg flyttet inn i W 15 under hans.

«Av og til gikk det på hygienens løs!»
Ola Ulset under oppussing av gangen, 1977.

Begge foto:
Tove Kvalstad

Finansieringen var et problem, men Tove hadde en snill onkel som hjalp oss med den saken.

Vi var jo bare drøyt 25 år. Pytt, pytt. Ingen problemer. Verden lå foran oss! Livet også. Vi var i ferd med å etablere oss, faglig, menneskelig, sosialt – og som familie. Wessels gate ble vår base. Et symbol på alt ovennevnte. Her fikk vi brynet oss på hverandre, på faget, på sosial tilhørighet, på økonomi – og på livets realiteter.

Leiligheten var et «takras» da vi overtok den. Nedslitt og til dels ødelagt, men rammene var gode. Planløsningen var god, med sol og lys og nærhet til alt «vårt». Og den hadde sjel for dem som hadde evnen til å se gjennom grumset. Beliggenheten ved hovedinngangen til Rikshospitalet bekymret oss litt i starten. Skulle vi få sykebler med ulende sirener hele døgnet? Men det gikk raskt opp for oss at Rikshospitalet ikke var stedet for øyeblikkelig hjelp. Derimot fikk vi en lang periode med ulende brannbiler på utrykning til sykehuset klokken kvart på syv om morgenen på grunn av en teknisk feil med brannalarmanlegget. Vi brukte dette faktisk som vekkerklokke en tid!

Våre eiendeler fikk plass på ett billass, og jeg glemmer ikke da vi hadde plassert kassene med alt vi eide på soverommet, og så oss om i den tomme leiligheten. Tove syntes det var deilig å sitte i en tom leilighet. Hennes onkel lurte på hvordan i all verden vi skulle klare å møblere en leilighet på 115 kvadratmeter. Ting blir det saktens nok av, tenkte vi.

LEILIGHETEN TAR FORM

Våre hoder var like fulle av idealer og ideer som våre lommebøker og bankkonti var tomme.

Tove fikk raskt en fast jobb som ga oss en beskjeden økonomisk ryggrad, men som også bandt hennes ressurser. Jeg jobbet freelance og hadde noe mer tid til overs. Denne konstellasjonen dannet grunnlaget for utviklingen av vår leilighet i i Wessels gate.

Jeg brukte all min ledige tid til oppussing, Tove all sin fritid. Fordi økonomien var «så der» var oppskriften klar: Billige innkjøp og mye egeninnsats. Billige innkjøp betød IKEA + tråling av annonser etter gode tilbud fra byggevare- og malerforretninger.

Til venstre:
Grunnplan av
leiligheten i Wessels
gate tegnet av Tove
Kvalstad, 1979.

Gjengitt i *Nye Bonytt*
nr 6/7 1979.

Under venstre:
Oppussing av
kjøkkenet, 1976.

Foto:
Tove Kvalstad

Under høyre:
Tove i arbeid på
kjøkkenet, ca. 1976.

Foto:
Ola Ulset

Hjørnestua avbildet
i Nye Bonytt nr 6/7
1979.

Foto:
Jan Larsen
Nye Bonytt

Tross litt optimistisk og lett holdning til livets realiteter: Vi hadde veldig stor respekt for leilighetens iboende kvaliteter og egenart – det som var igjen av den – og det var faktisk det meste når det kom til stykket. Prosjektet kom til å dreie seg om videreutvikling av disse kvalitetene, ispedd egne idéer og idealer, så langt midlene rakk (og av og til lenger).

I de to stuenes ble gammel lefsete tapet festet så den ble stram og fin, og deretter belagt med strie. Jeg kan huske at vi brukte gammeldags malerstrier, som vi fikk kjøpt *veldig* billig, nesten gratis! Men så gikk det med 70 liter klister for å få den opp... og 50 liter maling for å mette den, sukk... Vi lærte noe av det også! Vegger og tak ble malt hvite. Vi syntes det fremhevet de

gamle kvaliteter best. Alle profiler ble maksimalt fremhevet av spill mellom lys og skygge på den måten.

Gulvene i stuen var dessverre allerede tildekket med sponplater. Hvis ikke ville de blitt slipt og lakket. Vi valgte den enkleste vei: Grå nålefilt! Billig, nøytralt og den spilte opp mot den hvite behandling av det øvrige.

Noen dører ble befridd for utallige lag maling så furuen kom frem. Vi visste det var feil i forhold til det originale, men du verden så fint det ble!

Det opprinnelige kontoret, som er utstillingsrom på museet, ble for lite, så vi måtte ta litt av den ene stuen til kontor også. utfordringen ble å gjøre dette uten å angripe rommets helhet. Resultatet ble fastmonterte dørhøye

Soverommet slik det ble presentert i *Nye Bonytt* nr 6/7 1979.

Foto:
Jan Larsen
Nye Bonytt

hyller som avskjerming, og rommets sentrum ble understreket av en hjemmelaget «lysekrone» basert på en oppadlysende spot med rislamper hengende i et kryss av elektriskerrør i plast. Den ble nok aldri forelagt NEMKO for kontroll, men den virket etter forutsetningen. Stuene var kombinerte stuer/møterom. Vi hadde felles hjemmekontor, så det skapte ingen konflikt.

Mellom stuene lå en pipestokk. Der ble det montert peisovner på hver side, den ene med parafinbrenner under. Nå hadde vi både oppvarming og stemning. Det var faktisk så lite strøm i leiligheten at uten denne parafinbrenneren ville det ha vært umulig å bo der om vinteren.

I entré og soverom var gulvene belagt med linoleum. Disse ble blottlagt, slipt og behandlet. På soverommet brukte vi DD-lakk, en tokomponentlakk som var så hard at man kunne kjøre på den med bulldoser. Denne lakken forsvant fra markedet i stillhet.

I entréen rev vi ned panel og fikk frem et utmurt bindingsverk, som ikke var beregnet for eksponering, men så vakkert at vi valgte å gjøre det allikevel. Mursteinen ble behandlet med støvbindende mattlakk, og treverket påført tjærefarget beis. Vi elsker det fortsatt.

Kjøkkenet hadde en meget praktisk glatt, hard og slitesterk påstøp, men alt for kjedelig for oss 68-ere. Vi ønsket tregulv! Økonomien på det tidspunkt tillot 15 mm gran rupanel! Denne ble lagt, og så grei nok ut, men før vi rakk å behandle den sølte vi rødvin på gulvet. Oooops! Fargen på flekken var fin, så vi «beiset» like godt hele gulvet med rødvin. Det håpløse kottet foran badet ble gjort om til daybed/gjesteværelse. Gamle kjøkkenbenker og skap ble pusset opp. Vi ønsket et litt rustikt kjøkken i kontrast til resten av leiligheten, og hadde noen idéer om et landsens fransk kjøkken i rødt, hvitt og blått.

DET SOSIALE LIV

Etter hvert som leiligheten tok form økte det sosiale liv, og med det et behov for kokkekunst. Store kokker var vi ikke, og vi følte oss avanserte når vi laget foliestekt ørret. Senere avanserte vi til lammelår provençale, paella og bacalao. Blandeball (nasjonalrett i Kristiansund) kom også på menyen, og vi elsket tacos.

Tove glemmer aldri da det plutselig dukket opp en venninne med et knippe selvskutte ryper på ryggen. Da ble det fest!

Til mat trengtes av og til mer enn te og vann. Viiiin! Og det var dyrt. Men vinballonger var billig på loppemarked. Og bær var gratis i skogen. Dessuten kjente vi mange som hadde hager med overskudd av frukt og bær. Det endte faktisk med en egen vinhems på kjøkkenet. Produksjonen tiltok, og vi hadde et jubileum da vi passerte en hektoliter vin!

Vin hadde forresten en tendens til å skaffe litt ekstra mange venner, så vi måtte av og til skru igjen kranen. De som ikke forsvant i «vintørka» er fortsatt våre beste venner.

For øvrig hadde vi noen vage idéer om sunnhet. Vi laget yoghurt selv, spiret korn og drakk de underligste helsebringende teer.

Gangen slik den ble presentert i *Nye Bonytt* nr 6/7 1979.

Foto:

Jan Larsen
Nye Bonytt

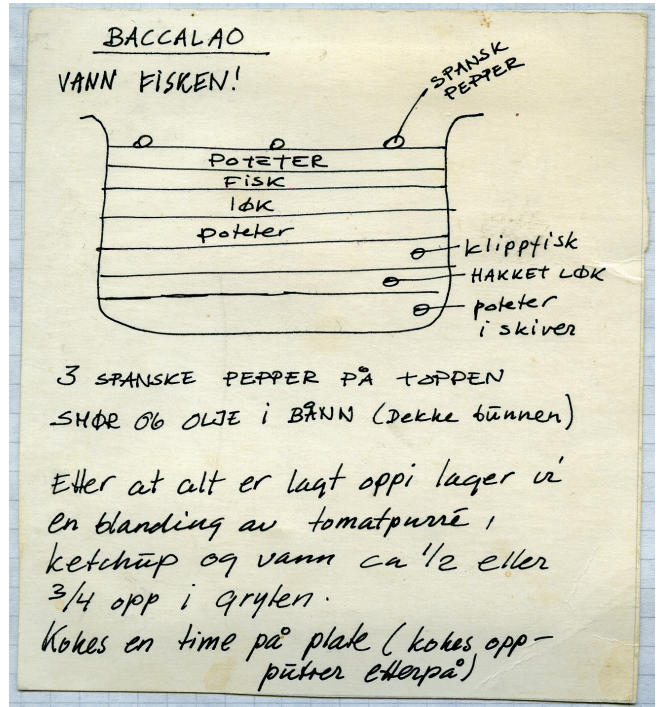
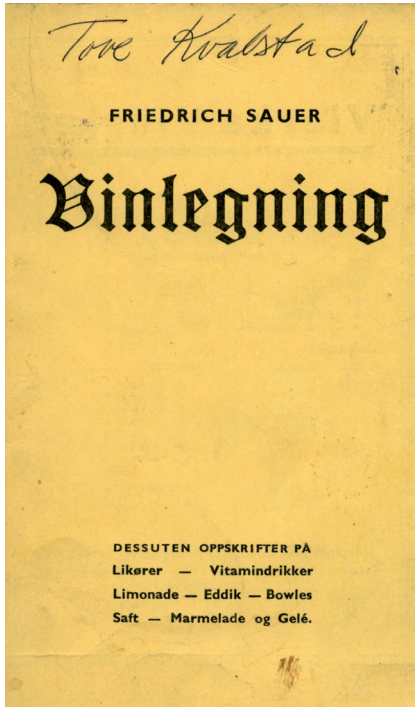

Det «franskinspi-
rerte» kjøkkenet
avbildet i *Nye Bonytt*
nr 6/7 1979.

Foto:
Jan Larsen
Nye Bonytt

En fysisk begrensning i kokkekunsten var en gammel magasinkomfyr og knapt 2000 watt strøm for hele leiligheten. Skulle vi bruke stekeovnen + en plate måtte vi slå av alle andre elektriske apparater, til dels også lyset. Men du verden så god all mat ble i stearinlysgivelse, tross den gang noe begren-
sede gastronomiske kunnskaper (Tove hadde vokst opp på pensjonatskole og kunne knapt nok koke egg, men det bedret seg fort).

Det elektriske anlegget var elendig. I tillegg til generelt dårlig kapasitet var det også skjev fordeling fra 3-fas inntaket i kjelleren, så forbruket av hovedsikringer var stort. Til slutt var bunnpluggen i sikringsholderen så

Over venstre:
«En av våre bibler».

Over høyre:
Tove Kvalstads baccalao-oppskrift, 1979.

Venstre:
Ola Ulset rødvin-impregnerer gran-gulvet i kjøkkenet i leiligheten på museet på samme måte som han hadde gjort 25 år tidligere.

Foto:
Birte Sandvik
Norsk Folkemuseum

En viktig del av arbeidet med utviklingen av bakgården i Wessels gate 15 var å legge forholdene til rette for barn.

Foto:
Tove Kvalstad/Bonytt

sliten at det sto en konstant lysbue, en sveiseflamme, mellom sikringen og bunnpluggen. Og sikringskroppen, det keramiske godset, smeltet og boblet! Denne sikringen ble tatt ut, avkjølt og sendt til gårdeier med disse ord: «Denne sikringen har stått ca. 20 cm fra brennbart materiale». Da kom elektrikerer raskt!

STRØKSARBEIDE

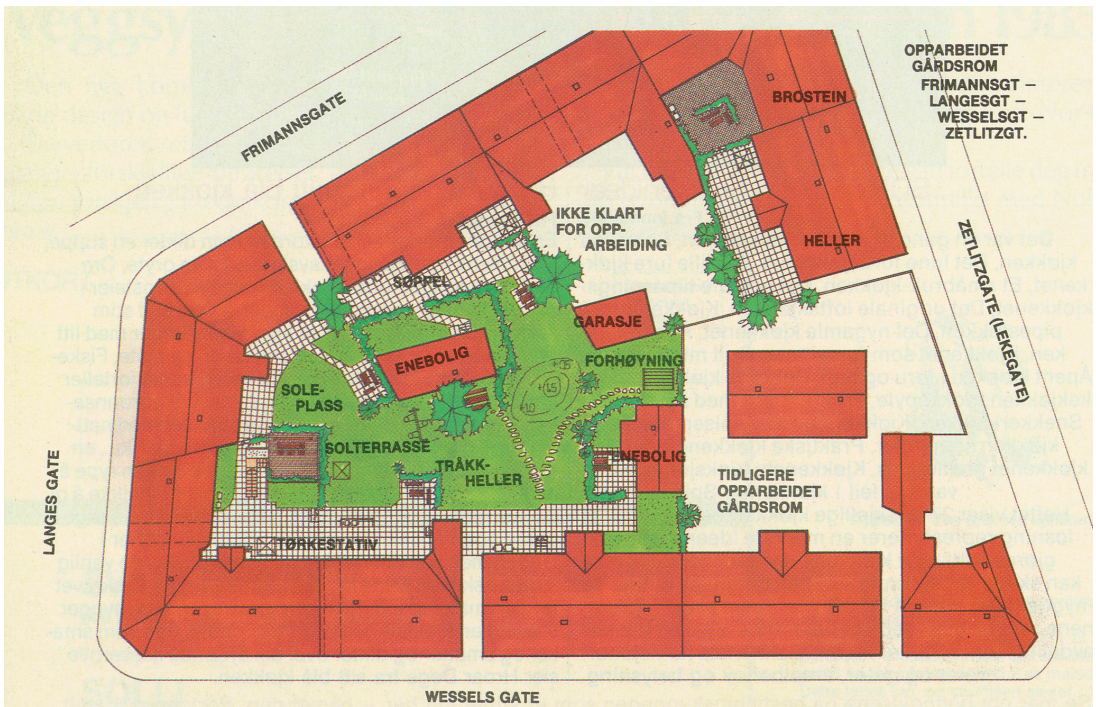
Vår faglige bakgrunn, sosiale legning og interesse for omgivelsene førte oss raskt inn i strøksarbeide (Meyerløkka beboerforening). Det var et belastet strøk, og her kunne mye gjøres. Reguleringsformålet «Rikshospitalets utvidelse», lå som en klam hånd over området.

Et forsøk på å gjøre bakgårdsområdet om til en lokal oase ble delvis vellykket. «Riv ned gjerdene» var tidens tema. Vi hadde et utmerket samarbeid med «Park- og idrett», som det het da. I vår fellesskapsentusiasme var vi nok litt vel optimistiske. Vår egen bakgård ble i hvert fall en suksess, til tross for en garasje vi ikke fikk rive. Resultatet ble en takterrasse på denne garasjen, en slags borg med plantekasser rundt. Dette ble vårt samlingssted i sommerhalvåret, først og fremst for oss i Wessels gate 15, men også for deler av nabolaget. Beboerne i vår gård hadde en spennende sammensetting på den tiden, med hovedvekt på arkitekter, ingeniører, musikere og restaurantfolk.

Om dagen ble gårdsrommet fylt av fiolintoner og klaverspill gjennom åpne vinduer, om kvelden skåling og skråling fra dagarbeidende, før restaurantfol-

Plan over felles gårdsrom for Wessels gate 15 og nabogårdene i kvartalet etter at gjerdene mellom dem var revet.

Wessels gate 15. Tegning av Tove Kvalstad. Gjengitt i *Bonytt* nr. 3 1985.

kene overtok nattskiftet på terrassen etter endt senvakt. Men vi sørget alltid for å få gode overlappinger. I weekenden var de fleste der hele tiden. Det sosiale livet blomstret.

EPISODER

Eldste beboer i gården var 94 år, og bodde i 3. etasje, som oss. Hun startet alltid sin konversasjon med: «Bor De her?» En gang bemerket hun, med en antydning til bebreidelse, at hun hadde sett oss vanke nakne omkring på kjøkkenet. Oooops! Vi måtte litt beskjemmet innrømme at hun hadde nok rett. Men for å se det måtte hun ha hengt ganske langt ut av sitt vindu! Det gikk heldigvis bra. Kanskje hadde hun også sett noen andre. «Daybeden» på kjøkkenet var nemlig vårt gjesteværelse. Det ble primært et fristed for frustrerte fruer (og enkelte ditto menn), primært rekruttert fra de som i god 68-er ånd hadde flyttet på landet med katt og kaniner, men som etter hvert innså at byen hadde noen elementer de savnet og som var vanskelig å unnvære.

Apropos innsyn: «Frigjorte» som vi var ga vi blaffen i gardiner. Inntil vi en vakker søndag morgen med åpent vindu våknet av at vi hørte stemmer som sa: «Nå våkner de». Det var direkte innsyn fra et personalrom på Rikshospitalet til vår ekteseng. Da kjøpte vi rullegardin.

Vi har aldri vært gode forretningsfolk. Det lå liksom ikke for oss. Men vi var flinke til å gjøre det beste ut av det meste. I «hine hårde dage» var panten på polflasker 40 øre, og vi gadd sjelden å ta med panteflasker når vi skulle på polet for å handle «weekendpakka». Resultatet var at kottet i leiligheten inneholdt ca et halvt tonn tomflasker. Så ble panten på kort tid øket til kr 1,50. Jeg tømte kottet sporenstreks! Da Tove kom hjem fra jobben den dagen sto det en fryseboks i kottet der flaskehaugen hadde vært. Denne var i sin helhet finansiert av flaskepanten.

MUSIKKELSKERE

Musikk var et veldig viktig element i vår tilværelse, da som nå. Når naboen under fyrte opp stereoanlegget på alvor, hendte det at det kilte under føttene våre hvis vi gikk på sokkelesten. Gulvkonstruksjonene av den typen man finner i 1865-bygg er ikke veldig lydisolerende, men heldigvis hadde de fleste i gården tilsvarende interesser.

En gang jeg ikke fikk sove satte jeg meg med hodetelefon og spilte hele Beethovens Fidelio (6 platesider) på full guffe fra klokken to om natten og utover. Jeg oppdaget etterpå at jeg hadde glemt å koble ut høyttalerne. Men det kom ingen klager! (Jeg vet forresten ikke om noen hadde prøvd å banke på under seansen, dertil var volumet i hodetelefonene for høyt).

Musikkmaken favnet relativt bredt, men i sentrum sto nok klassisk og køntry. Toves favoritter var Beethoven og Tammy Wynette, Brahms og Tanya Tucker, Mozart og Emmylou Harris og Mahler ... for å nevne noen. Jeg dør fortsatt litt av Richard Strauss' *Vier letzte Lieder* med Elisabeth Schwarzkopf... og vi var ikke fremmede for Bruce Springsteen... og Mark Knopfler. For ikke å glemme ABBA!

ABBA fungerte som olje i maskineriet, der vi som verdikonservative unge semiradikalere hadde godt fotfeste til begge sider i 70-årenes polariserte verden: De «progressive», rabulistene, anarkistene og mange AKP-ere på den ene siden, og de borgerlige, gjerne advokater, finansfolk og blivende bedriftsledere på den andre.

Vi satte *menneskene* i sentrum, og ga litt blaffen i politisk farge. Slik ble vi til en viss grad et bindeledd mellom mennesker som ellers ikke ville møtt hverandre. ABBA hjalp oss i denne prosessen. Med sine upolitiske, lettflytende musikalske sfærer ble de likt av alle... I hvertfall når rødvinen hadde utkonkurrert Marx.

URBAN LIVSSTIL

Vi gikk ofte på *Peking House* i Munchs gate. Og på *Hot House* i Pilestredet. Det var sjelden vi gikk langt fra Wessels gate 15. Den daglige aksjonsradius var sentrum. Hvis vi skulle skeie skikkelig ut fysisk gikk vi langs Akerselva opp til Maridalsvannet, og det hendte vi tok trikken til Frognerseteren og gikk ned til Midtstuen, hvor Toves foreldre bodde. Det var *ikke* latskap. Vi var mye i bevegelse, men hvorfor skulle vi bevege oss lenger når alt vi åndet og levde for fantes i nærområdene? Vi var, og er fortsatt urbane. Mosjon fikk vi nok av med oppussingsarbeidene i leiligheten!

KLESKODER

Tove, i en mer anorektisk utgave enn i dag, sjokket rundt i høyskaftede støvletter og «hotpants» eller silkebukser fra *Shangri-la*. På hodet satt ofte en vidbremmet filthatt eller alpelue. Rundt livet et naglebelte hvor hun hadde festet

«Tove med høyskaftede støvletter og vidbremmet filthatt», 1976.

Foto:
Ola Ulset

sin arvede taterkniv i sølv. Hun var henfallen til den litt aparte freaka stilen. Håret var langt og krøllene dratt ut. Mitt hår var også relativt langt, men jeg hadde ingen krøller som jeg behøvde å dra ut, det var kjemisk krøllfritt.

Selv trivdes jeg best i skinnbukser og indiske skjorter. Som Tove bar jeg alltid kniv, som den gang var redskap, ikke våpen. Om sommeren vandret jeg rundt i Jesussandaler, og om vinteren i cowboyboots.

«BYROTTENES» ÅRSTIDER

Jul var viktig. Dette var sansenes høytid, med juletreet som hovedsymbol, representert ved en utsøkt furu, enkelt pyntet med lys, blanke kuler og røde filthjerter. Lukten av treet, røkelse og maten. Lyden av julemusikk, hvor Händels *Messias* sto i sentrum. Smaken av alt det julerelaterte, og følelsen av høytid. Men vi hadde hatt en lang forberedelse gjennom hele desember.

Vi feiret hver mandag i advent med gode venner, gløgg og pepperkaker. Enhver anledning til feiring måtte benyttes.

På tross av julen var ikke vinteren vår årstid, men når påsken nærmet seg våknet vi til live igjen. Hvorfor dra til fjells for å forlenge vinteren når våren gjorde sitt inntog i lavlandet? Vi nøt de første varme, livgivende solstråler på gulvet innenfor åpne balkongdører. Der var det lunt, og stereoanlegget var nært.

Sommeren var aktiv på alle måter. Utfluktene var korte, men hyppige. Familiested på Sørlandet ble av og til frekventert (da ble fryseren fylt med berggylte) men for oss fungerte Sognsvann, Huk og Hovedøen vel så bra.

Høsten var som regel preget av intensiv, yrkesmessig innsats, men vi hadde alltid tid til frukt og bær og vinlegging, før vi preparerte hiet til vinteren.

PÅ MUSEUM

Livet går videre, og alt har sin tid. Vår leilighet i Wessels gate 15 fikk en litt annen skjebne enn leiligheter i andre bygårder, den havnet på museum. Når vi en gang i blant stikker «hjemom» er det som om vi bare har vært ute en tur og handlet. Er det noen som har flyttet litt på støvlene mine mens vi var ute?? Hvem har gjort det!!!

Ola Ulset på urban vandring ved hybelhuset på Ankertorget i Oslo, slutten av 1970-tallet.

Foto:
Tove Kvalstad

